

PM Rotel VII (Dnr KS 2020/243)**En likvärdig fixartjänst inom staden**

Hemställan från äldrenämnden

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Hanteringen av de föreslagna åtgärderna ska ske genom förtydliganden i kommunfullmäktiges budget.

Föredragande borgarrådet Erik Slottner anför följande.**Ärendet**

Fixartjänsten infördes kostnadsfritt inom Stockholms stad år 2007 efter beslut i kommunfullmäktige med stöd av lag om vissa kommunala befogenheter att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.

I 2019 års budget fick äldrenämnden i uppdrag att kartlägga tidsåtgången beträffande de så kallade fixartjänsterna i syfte att stärka innehållsmässig likvärdighet.

I budgeten för 2020 fick sedan äldrenämnden i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna vidta åtgärder för att öka enhetligheten inom stadens fixartjänster. Uppdraget resulterade i att äldrenämnden föreslår flera åtgärder för att få en mer likvärdig fixartjänst inom staden. Dessa förslag är:

- Sänkt åldersgräns för fixartjänster till 68 år
- Stadsgemensam informationsbroschyr (med information om att fixaren ska legitimera sig vid hembesök)
- Stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden, inklusive information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder
- Stadsgemensam mall för statistikuppgifter över fixarens utförda arbete

Beredning

Ärendet har initierats av äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och kommunstyrelsens pensionärsråd. Dessutom har Personskadeförbundet RTP Storstockholm inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till äldrenämndens föreslagna åtgärder för att få en ökad likvärdighet inom staden avseende fixarens uppdrag, informationsmaterial och den statistik som förs.

Bromma stadsdelsnämnd ser positivt på de förslag till åtgärder som presenteras i äldreförvaltningens kartläggning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd välkomnar förslagen och menar att tjänsten blir tydligare och mer likvärdig inom staden.

Farsta stadsdelsnämnd instämmer i äldrenämndens förslag, men betonar att den sänkta åldersgränsen kan medföra en ökad arbetsbörda.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig bakom äldrenämndens förslag.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslagen om gemensam informationsbroschyr och legitimationskrav, men ser inte det som nödvändigt med sänkt åldersgräns.

Kungsholmens stadsdelsnämnd delar helt äldrenämndens synpunkter och förslag till åtgärder, men menar att säkerhetsgenomgången bör ingå i den befintliga tiden om sex timmar per brukare och år.

Norrmalms stadsdelsnämnd delar äldrenämndens synpunkter och förslag till åtgärder, men betonar att kostnadsutvecklingen behöver följas och att uppföljningen även bör inbegripa tjänstens effekt på äldreomsorgsbehovet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att förslaget till åtgärder är bra, i synnerhet möjligheten att kunna följa utvecklingen för hur många män och kvinnor som efterfrågar tjänsten.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är positiv till förslaget och menar att genom ökad likvärdighet stärks samverkansmöjligheterna mellan stadsdelsförvaltningarna med effektiviseringsmöjligheter som resultat.

Skärholmens stadsdelsnämnd välkomnar översynen och äldrenämndens förslag.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd instämmer i de föreslagna åtgärderna.

Södermalms stadsdelsnämnd tycker att åtgärderna är bra, men betonar vikten av tydliga instruktioner för tidsregistreringen.

Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig bakom äldrenämndens förslag.

Östermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till äldrenämndens förslag på åtgärder.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom förslaget.

Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av förslaget och anser att det är ett bra förslag.

Personskadeförbundet RTP Storstockholm ser positivt på förslaget, men menar att legitimationskravet bör kompletteras med ett samtal inför besöket med uppgift om ankomsttid.

Mina synpunkter

Det förebyggande arbetet kommer att bli allt viktigare de kommande åren, då antalet äldre kraftigt ökar. Därför finns det all anledning att se över stadens förebyggande verksamheter så att de utför ändamålsenliga tjänster på ett effektivt vis.

Äldreförvaltningens kartläggning har visat att fixartjänsterna på det stora hela fungerar väl, men att det finns utvecklingsområden att ta tag i. Det har visat sig att åldersgränsen innebär att vissa grupper faller emellan, varför vi utnyttjar förfogandelagens möjlighet att sänka den till 68 år. Det har också visat sig finnas

brister kring information och legitimation, vilket nu föreslås standardiseras. Vidare föreslås det fallpreventiva och brandförebyggande arbetet att förbättras genom en stadsgemensam checklista. Slutligen införs en mall för statistikuppgifter så att vi kan få mer kunskap om arbetet.

Genom dessa åtgärder tas ytterligare ett steg i utvecklingen av det förebyggande arbetet i Stockholm.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Hanteringen av de föreslagna åtgärderna ska ske genom förtydliganden i kommunfullmäktiges budget.

Stockholm den 27 maj 2020

ERIK SLOTTNER

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. En likvärdig fixartjänst inom staden – framställan från äldrenämnden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi delar funktionshinderrådets uppfattning att även människor med funktionsvariationer bör kunna använda sig av fixartjänster enligt samma regelverk som för äldre människor.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna välkomnar äldreborgarrådets initiativ att förbättra möjligheterna för våra seniorer att tillgodogöra sig en god service i form av en kommunal fixartjänst. Vi har drivit på för att fixartjänsten ska vara lätt att tillgå, att den är flexibel och att den håller en hög servicenivå.

Utöver att sänka åldern till 68 år så hoppas vi också att antalet timmar som man har rätt till fixartjänsten är väl tilltagen då det finns många äldre i vår stad som är i behov att få hjälp under alla årstider. Det är också positivt att informationen om den hjälp man kan få av staden blir bättre.

Ersätтарыttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Fixartjänsten infördes kostnadsfritt inom Stockholms stad år 2007 efter beslut i kommunfullmäktige med stöd av lag om vissa kommunala befogenheter att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.

I 2019 års budget fick äldrenämnden i uppdrag att kartlägga tidsåtgången beträffande de så kallade fixartjänsterna i syfte att stärka innehållsmässig likvärdighet. Tidsåtgången gick dock inte att kartlägga vilket innebar att äldrenämnden istället genomförde en kartläggning huruvida fixartjänster erbjuds på ett innehållsmässigt likvärdigt sätt inom staden. Kartläggningen visade att tjänsterna generellt genomförs på ett likvärdigt sätt men att det finns vissa utvecklingsområden som ytterligare skulle kunna stärka likvärdigheten inom staden.

I budgeten för 2020 fick sedan äldrenämnden i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna vidta åtgärder för att öka enhetligheten inom stadens fixartjänster. Uppdraget resulterade i att äldrenämnden föreslår flera åtgärder för att få en mer likvärdig fixartjänst inom staden. Dessa förslag är:

- *Sänkt åldersgräns för fixartjänster till 68 år*

Kartläggningen har visat att gränsdragningen på 75 år inte alltid hålls. Vissa stadsdelsnämnder håller hårt på åldersgränsen medan andra motiverar fixarhjälp till yngre äldre med att de är sällan förekommande eller svårt att neka personer som behöver hjälp men inte har åldern inne. Äldrenämnden föreslår att sänka åldersgränsen till 68 år för att minska godtycklighet och olikheten.

- *Stadsgemensam informationsbroschyr (med information om att fixaren ska legitimera sig vid hembesök)*

Då kartläggningen visat att stadsdelsnämnderna informerar om fixartjänsten på olika sätt föreslås att en stadsgemensam informationsbroschyr tas fram, med möjlighet för respektive stadsdelsnämnd att lägga in egna kontaktuppgifter. För att göra tjänsten tryggare föreslås också att det ska vara obligatoriskt att fixaren visar upp identifikation vid hembesök.

- *Stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden, inklusive information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder*

Äldrenämnden föreslår att det ska finnas en strukturerad checklista för säkerhetsgenomgång där man listar riskfyllda element och moment. Fixaren ska också dela ut informationsmaterial om fallprevention och brandförebyggande åtgärder.

- *Stadsgemensam mall för statistikuppgifter över fixarens utförda arbete*

Då det har varit svårt att få en enhetlig bild över fixarnas arbete, föreslås att en stadsgemensam mall för statistikuppgifter över utfört arbete tas fram.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 januari 2020 att överlämna förslaget för en likvärdig fixartjänst till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kartläggningen visar att fixartjänster generellt genomförs på ett likvärdigt sätt inom staden men att det finns några utvecklingsområden som ytterligare skulle kunna stärka likvärdigheten inom staden, i synnerhet gällande det fallpreventiva arbetet.

Kartläggningen visar att gränsdragningen på 75 år inte alltid hålls för yngre äldre som har behov av hjälp från fixaren. Några stadsdelsförvaltningar håller hårt på gränsdragningen medan andra gör undantag. Motiveringen till att de gör undantag är att det är så sällan förekommande och att det upplevs svårt att neka personer hjälp som har behovet men inte åldern inne. För att minska godtycklighet och därmed olikheter samt i förlängningen risken för fallskador förordar äldreförvaltningen därför en sänkning av åldersgränsen till förslagsvis 68 år, som lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (befogenhetslagen) medger. Äldreförvaltningen bedömer att en minskning av åldersgränsen endast kommer ge en marginell ökning av uppdrag för fixarna och att kostnaderna för stadsdelsnämnderna därför inte kommer att öka.

Då kartläggningen visar att information om fixartjänster till allmänheten förmedlas på olika sätt inom staden föreslår äldreförvaltningen att det tas fram en stadsgemensam informationsbroschyr där stadsdelsförvaltningarna har möjlighet att lägga in egna aktuella kontaktuppgifter.

För att göra tjänsten tryggare för de äldre anser äldreförvaltningen att det ska vara obligatoriskt att fixaren uppvisar identifikation vid hembesök. Äldre personer är en utsatt grupp för olika typer av bedrägerier. Att äldre efterfrågar identifikation innan de släpper in någon okänd person i bostaden minskar dessa risker. Äldreförvaltningen förordar därför att det ska vara obligatoriskt att fixaren uppvisar legitimation vid hembesök samt att detta framgår av informationsbroschyren om fixartjänsten.

Kartläggningen visar också att några stadsdelsförvaltningar erbjuder en säkerhetsgenomgång av bostaden i samband med hembesöket, för att föreslå och genomföra justeringar som minskar risken för fall. Äldreförvaltningen anser att det behöver finnas en strukturerad checklista för säkerhetsgenomgång där riskfyllda element och moment listas. I samband med säkerhetsgenomgången ska fixaren också dela ut informationsmaterial om fallprevention och brandförebyggande åtgärder. Fallskador orsakar ett stort fysiskt och känslomässigt lidande för den som drabbas och innebär stora kostnader för samhället. Ett led i att minska risken för fallskador är att arbeta mer systematiskt i det förebyggande arbetet.

För att kunna följa upp hur många äldre eller hushåll som fått hjälp av fixaren behöver det finnas en stadsgemensam mall för statistikuppgifter över utfört arbete. Detta skulle möjliggöra jämförelser av tjänstens efterfrågan över tid och mellan stadsdelsförvaltningar. För att kunna göra en kostnadsberäkning av tjänsten är denna statistik helt avgörande. Äldreförvaltningen föreslår därför att en stadsgemensam mall för statistikuppgifter tas fram.

Sammantaget föreslår äldreförvaltningen följande åtgärder för en mer likvärdig fixartjänst inom staden:

- Sänkt åldersgräns för fixartjänster till förslagsvis 68 år som befogenhetslagen medger.
- Stadsgemensam informationsbroschyr om fixartjänsten (där det framgår att fixaren ska legitimeras sig vid hembesök).
- Stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden, inklusive information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder.
- Stadsgemensam mall för statistikuppgifter över fixarens utförda arbete.

Beredning

Ärendet har initierats av äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och kommunstyrelsens pensionärsråd. Dessutom har Personskadeförbundet RTP Storstockholm inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till äldrenämndens föreslagna åtgärder för att få en ökad likvärdighet inom staden avseende fixarens uppdrag, informationsmaterial och den statistik som förs.

Stadens samtliga fixartjänster är idag organiserade under stadsdelsnämndernas utförarenheter såsom servicehus, hemtjänst öppna verksamheter etc. De flesta fixare är ensamma i sitt uppdrag på sin respektive stadsdelsnämnd och det är upp till varje stadsdelsnämnd att ta fram information om tjänsten. De mest efterfrågade tjänsterna är praktisk hjälp i bostaden som byte av gardiner, glödlampor, säkringar, batterier, ta ned saker från höga skåp, att bära in tillhörigheter från vind eller källare samt fäste av lösa elsladdar. Några stadsdelsnämnder erbjuder även en säkerhetsgenomgång av bostaden i syfte att undanröja risker som kan innebära fallskador.

Idag finns det varken någon stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång eller några stadsgemensamma riktlinjer för hur fixaren ska föra statistikuppgifter över genomfört arbete. En stadsgemensam mall för statistikuppgifter över utfört arbetet skulle möjliggöra jämförelser över tjänstens efterfrågan över tid samt möjliggöra kommande kostnadsberäkningar för staden som helhet. Stadsledningskontoret anser att framtagande av stadsgemensamma riktlinjer för fixartjänsten inom äldreomsorgen ligger i linje med stadens mål *1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.*

Stadsledningskontoret föreslår att hanteringen av de föreslagna åtgärderna ska ske genom förtydliganden i kommunfullmäktiges budget.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen *En likvärdig fixartjänst inom staden* anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

För att staden ska kunna tillhandahålla fixartjänsten på ett likvärdigt sätt i alla stadsdelar behöver vissa åtgärder vidtas. Förvaltningen ser därför positivt på de förslag till åtgärder som presenteras i äldreförvaltningens kartläggning.

I Bromma stadsdelsförvaltning har fixartjänsten funnits sedan 2008. Nyttjandet av tjänsten har i stort sett haft samma omfattning under åren. I genomsnitt får cirka 40 äldre hjälp varje månad, fördelningen är ungefär 90 procent kvinnor och 10 procent män. De tjänster som efterfrågas är bland annat att byta gardiner och lampor, sätta upp gardinstänger och bära kartonger till källare/vind. Det går inte att se någon skillnad på vilka insatser män respektive kvinnor ber om.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar de förslag äldrenämndens kartläggning lett fram till. Samlat innebär de att tjänsten blir tydligare och mer likvärdig inom staden.

Det är positivt om åldersgränsen för fixartjänsten sänks. Förvaltningen bedömer att många i de yngre pensionärsgруппerna har problem som gör att de kan ha behov av hjälp med vissa riskfyllda vardagssysslor, för att undvika skador.

Förvaltningen anser också att möjligheten att utöka målgruppen ytterligare bör utredas. De insatser fixaren hjälper till med utförs normalt inte av hemtjänsten, varför även personer som har hemtjänst bör kunna omfattas. En bedömning är att fall- och andra olyckor i hemmet genom det kan minskas, i linje med syftet med fixartjänsten.

Förvaltningen instämmer i pensionärsrådets synpunkter på säkerhet för den enskilde som använder fixarens tjänster. Tydlig identifiering är av stor betydelse. Informationen till äldre bör också förtydliga att det är den äldre själv som ska ringa och avtala tiden med fixaren, för att undvika samtal från bedragare. Det bör tydligt framgå av den broschyr som ska tas fram enligt förslaget.

Förslaget att ta fram en stadsgemensam checklista för att erbjuda en säkerhetsgenomgång av bostaden är bra. I samband med det bör information också kunna lämnas om skydd mot olika typer av bedrägerier.

Äldreförvaltningens kartläggning visade att fixartjänsten betydligt oftare används av kvinnor. En förklaring till det kan vara att det är fler äldre kvinnor än äldre män som bor ensamma i ordinärt boende och att det i huvudsak är traditionellt manliga sysslor fixaren bistår med. Orsaken till att män inte nyttjar fixartjänsten i samma utsträckning som kvinnor bör utredas. Det kan till exempel finnas behov av att det uppsökande arbetet i ökad grad informerar äldre män om möjligheten, för att minska risken för skador också i den befolkningsgruppen.

Förvaltningen menar att förslagen att utöka målgruppen för fixarens tjänster bidrar till ökad tillgänglighet. Det ligger i linje med stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2020 att bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Fixartjänsten hos Farsta stadsdelsförvaltning är organiserad under Edö vård- och omsorgsboende. Uppdraget utförs på 50 procent av en heltidstjänst.

De mest efterfrågade tjänsterna i Farsta är följande:

- Byte/ uppsättning av gardiner
- Byte av trasiga glödlampor
- Byte av säkringar i högt belägna elskåp
- Bära in tillhörigheter från vind- och källarutrymmen
- Ta ner saker från höga skåp
- Rengöring av högt sittande ventiler

Majoriteten av de som nyttjar tjänsten i Farsta är kvinnor. Sju av tio är kvinnor som fyllt 75 år.

Förutom tillgängliga kontaktuppgifter och information om fixartjänsten på stadens hemsida sker information om och förmedling av kontakt till fixaren inom Farsta stadsdelsförvaltning genom att biståndshandläggare vid beställarenheten delar ut broschyren *Äldreomsorg för dig som bor i Stockholm* där det framgår att fixartjänsten finns. Även inom hemtjänsten delas information om fixartjänsten ut till kunder.

Förvaltningen instämmer i äldrenämndens förslag på åtgärder för en ökad likvärdighet av fixartjänster inom staden, med tillägget att den sänkta åldersgränsen i sig kan vara till fördel för många av de äldre inom stadsdelsområdet. För Farsta och övriga stadsdelsförvaltningar där fixaruppdraget inte är en heltidstjänst skulle en sänkt åldersgräns eventuellt kunna medföra en ökad arbetsbelastning i form av utökat antal ärenden. Det är däremot svårt att på förhand uttala sig om i vilken omfattning en sänkt åldersgräns skulle påverka antalet ärenden.

Utöver förslagen så finns det även andra delar som behöver beaktas för att uppnå en likvärdig fixartjänst. Arbetsgivaren ansvarar för att de som utför fixartjänsten har tillräckliga kunskaper för att utföra uppdraget. Kunskaperna behöver säkerställas, uppdateras och följas upp. För att uppnå en likvärdig fixartjänst kan det finnas behov av en stadsgemensam övergripande introduktion som minst omfattar genomgång av systematiskt arbetsmiljöarbete – arbetsmiljörisker, hur man ska arbeta och förhålla sig för att förebygga arbetsrelaterad skada eller ohälsa samt genomgång av hur en säkerhetsgenomgång genomförs. Likaså kan det finnas behov av att kunskapspåfyllnad och uppföljning av kunskaper sker samordnat i staden.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Maria Ljuslin (V) och Eva Fagerhem (S), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom äldreförvaltningens förslag.

- Sänkt åldersgräns för fixartjänster till förslagsvis 68 år som befogenhetslagen medger.
- Stadsgemensam informationsbroshyr om fixartjänsten (där det framgår att fixaren ska legitimera sig vid hembesök)

- Stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden, inklusive information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder
- Stadsgemensam mall för statistikuppgifter över fixarens utförda arbete

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till förslagen om en gemensam informationsbroschyr och att samtliga fixare ska visa legitimation vid hembesök. Stadsdelsförvaltningen ser dock inte att det är nödvändigt att sänka åldersgränsen för att utnyttja fixartjänsten. Många personer kring 70 eller strax under, är pigga och klarar sig utan insatser från äldreomsorgen. Flera arbetar fortfarande extra eller har deltidstjänster. Med en sänkt åldersgräns kan det finnas en risk att fixartjänsten utnyttjas av personer som egentligen kan klara sig på egen hand, vilket leder till att personer som verkligen har behov av tjänsten inte hinns med.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på att stadsgemensamma mallar för statistikuppgifter och checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden tas fram. Men det är då viktigt att det finns tydliga riktlinjer för hur statistiken och checklistan ska användas. Exempelvis bör det finnas klara riktlinjer och direktiv för vem som ska åtgärda eventuella brister som framkommer vid en säkerhetsgenomgång. Även vad gäller statistikuppgifter så bör det finnas tydliga riktlinjer för vad som ska registreras och till vem det ska rapporteras.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av äldreförvaltningens kartläggning och förslag till åtgärder. Förebyggande insatser är viktiga, både ur den enskildes perspektiv men också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En sådan viktig förebyggande insats är fixartjänsten.

Förvaltningen delar helt äldreförvaltningens synpunkter och förslag till åtgärder. Oavsett var man bor i staden har man rätt till samma insatser. Ur ett trygghetsperspektiv är information och legitimering viktigt. Att fixaren genom en strukturerad checklista erbjuder en säkerhetsgenomgång av bostaden i samband med hembesök är, enligt förvaltningen, ett mycket bra förslag liksom att dela ut information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder. Huruvida den erbjudna säkerhetsgenomgången ska ingå i de sex kostnadsfria timmarna eller inte behöver förtydligas. Förvaltningens uppfattning är att den, om erbjudandet antas, ska ingå i de sex timmarna.

Det är bra att en stadsgemensam mall för statistikuppgifter över utfört arbete införs så att det går att följa upp hur många äldre och hushåll som fått hjälp av fixaren. Förvaltningen vill här framföra att statistiken bör innehålla uppgifter om kön och ålder.

Att sänka åldersgränsen till 68 år är enligt förvaltningen ett bra förslag. Alla förebyggande åtgärder är viktiga, både ur ett samhällsekonomiskt och ett individuellt perspektiv. Med tanke på den ökande äldre befolkningen är det dock viktigt att följa upp vilka ekonomiska följder det kan få. Både ur ett kostnadsperspektiv, om det blir ett mycket större utnyttjande av tjänsten, och vilka förebyggande effekter det får för den enskilde och hur det kan minska kostnader för andra omsorgsinsatser. Enligt remissen och äldreförvaltningens tjänsteutlåtande är målgruppen personer 75 år och äldre som inte har annan hemtjänst. På stadens hemsida framgår att äldre kan använda fixartjänsten även om de har hemtjänstinsatser.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av äldreförvaltningens kartläggning och förslag till åtgärder. Förebyggande insatser är viktiga, både ur den enskildes perspektiv men också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En sådan viktig förebyggande insats är fixartjänsten.

Förvaltningen delar äldreförvaltningens synpunkter och förslag till åtgärder för en likvärdig fixartjänst i staden. Att en stadsgemensam informationsbroschyr tas fram är positivt för att likvärdig information ska gå ut oavsett vart enskild bor i staden. Ur ett trygghetsperspektiv är information och legitimering viktigt.

Erbjudandet om en säkerhetsgenomgång av bostaden utifrån en strukturerad checklista är, enligt förvaltningen, ett bra förslag liksom att dela ut information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder. Förvaltningen ser dock behov av ett förtydligande gällande erbjudandet om säkerhetsgenomgången avseende om tiden för genomgången ges utöver eller inkluderas i de maximalt sex timmarna per hushåll och år som fixartjänsten avser.

Förvaltningen ser en risk i att enskild tackar nej till en säkerhetsgenomgång ifall tiden för genomgången räknas bort från de sex timmarna. Erbjudandet om en säkerhetsgenomgång ser förvaltningen som ytterligare en förebyggande insats och att det vore bra om tiden för erbjudandet ligger utöver de sex timmarna per år och hushåll. Det blir i sin tur en ekonomisk fråga att ta ställning till. Förvaltningen vill lyfta att fallförebyggande information även kan ges av andra, inte bara genom fixartjänsten.

Att sänka åldersgränsen till 68 år är enligt förvaltningen ett bra förslag med hänvisning till att alla förebyggande åtgärder är viktiga. Med tanke på de ekonomiska förutsättningar och befolkningsprognos på sikt, med den ökade andelen äldre, anser förvaltningen ändå att förslaget ytterligare behöver ses över. Med utgångspunkt i 2019 års befolkningsprognos skulle en sänkning av åldersgränsen innebära att målgruppen ökade med minst 69 procent på Norrmalm och med minst 61 procent i staden. Därför vill förvaltningen betona vikten av att följa upp vilka ekonomiska följder det kan få, både ur ett kostnadsperspektiv, om nyttjandet av tjänsten blir mycket större, och hur det kan minska kostnaden för andra omsorgsinsatser. Förvaltningen vill också att uppföljningen ska belysa vilka förebyggande effekter det får för den enskilde som nyttjar tjänsten i relation till exempelvis äldreomsorgsbehovet.

Förslaget om att ta fram en stadsgemensamma mall för statistikuppgifter för fixarens utförda arbete ser förvaltningen som positiv och att det är ett stöd för dels kostnadsberäkning men också underlag för fixartjänstens efterfrågan och omfattning. Förvaltningen ser positivt på om statistikuppgifterna är uppdelade på kön och ålder samt hushåll i form av ensamboende eller sammanboende. Detta för att kunna göra jämställdhetsanalyser och analys i förhållande till exempelvis äldreomsorgsbehovet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det förslag till åtgärder som föreslås i ärendet för att uppnå en likvärdig fixartjänst i staden är mycket bra. Det ger en ökad möjlighet att jämföra efterfrågan mellan stadsdelarna och beräkning av kostnader. Det är också viktigt att följa utvecklingen när det gäller andelen kvinnor och män som efterfrågar tjänsten.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att översynen genomförts. Vidare är förvaltningen positiv till en ökad likvärdighet över staden när det gäller fixarens uppdrag, informationsmaterial och att den statistik som förs är densamma över hela staden. Jämförbar statistik möjliggör analyser av hur tjänsten nyttjas och kommer i förlängningen innebära möjligheter att tillfälligt omfördela resurserna när behoven förändras över tid. En stadsgemensam checklista för fallprevention innebär likvärdighet och underlättar även arbetet för fixaren. Förvaltningen stödjer förslaget om sänkt åldersgräns till 68 år och bedömer liksom äldreförvaltningen att det inte kommer påverka omfattningen av det befintliga uppdraget.

Förvaltningen anser att de föreslagna åtgärderna är relevanta utifrån resultatet av kartläggningen och kommer leda till en mer likvärdig fixartjänst. Sammantaget innebär en mer likvärdig fixartjänst att samverkansmöjligheterna mellan stadsdelsförvaltningarna stärks med effektiviseringsmöjligheter som resultat.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden lämnar svar på remissen till kommunstyrelsen enligt detta tjänsteutlåtande.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

I Skärholmen är fixartjänsten organiserad inom stadsdelens övergripande stödverksamhet för äldre, lokaliserad på Sätra vårdoch omsorgsboende. Förvaltningen välkomnar en översyn och ser det som positivt att det finns en stor likvärdighet redan. Förvaltningen är positiv till de fyra förslagen samt till att dela upp statistik på kön för att göra jämställdhetsanalyser.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i de föreslagna åtgärderna för en likvärdig fixartjänst över staden. Det är bra att äldre får tillgång till samma fixartjänster oavsett var i staden man är bosatt.

I stadsdelen är förvaltningens fixartjänst organiserad under Fridagruppen inom avdelning äldre, funktionsnedsatta och psykisk ohälsa. Fixartjänsten koordineras av en samordnare som tillsammans med två-tre arbetstagare brukar åka på ett fixaruppdrag. Under året utförs ungefär ett 50-tal arbeten, de mest förekommande arbeten i stadsdelen är att sätta upp gardiner och gardinfästen, byta lampor och lysrör samt sätta upp speglar och hyllor på väggarna. Vid juletid förekommer även uppdrag om att ta ner julsaker från vinden. Uppdragen kommer oftast via äldre direkt och uppdragen utförs till största delen hemma hos kvinnor men det förekommer även att par och ensamma män hör av sig.

Att sänka åldern till 68 år kan vara bra för att förebygga exempelvis fallolyckor. Förvaltningen ser dock att en större informationssatsning om fixartjänst ökar kunskapen om tjänsten, vilket skulle kunna innebära en ökning av uppdrag, även hos yngre äldre, och därmed i så fall en kostnadsökning.

Äldre är en brottsutsatt grupp och för att öka tryggheten när man släpper in okända människor i hemmet är identifikation nödvändigt. Att fixarna legitimerar sig när de åker på uppdrag hemma hos äldre bör därför vara ett krav, anser förvaltningen. Förvaltningen anser därutöver att tjänstelegitimationen bör vara utformad på sådant sätt att stadens symbol och personens förvaltningstillhörighet tydligt framgår.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att de åtgärder som äldrenämnden föreslår för en ökad likvärdighet av fixartjänster inom staden är bra.

Att sänka åldersgränsen till 68 år är positivt då fixarna kan nå fler äldre och förhindra fallrisk men även etablera en kontakt som kan leda till att den äldre får information om andra tjänster/aktiviteter som förvaltningen erbjuder som syn- och hörselinstruktörer och öppna träffpunkter med olika aktiviteter.

Förvaltningen har tagit fram en egen informationsbroschyr för Södermalms stadsdelsområde men tycker det är bra att det tas fram en stadsgemensam informationsbroschyr. Det är viktigt att det i broschyren är tydligt beskrivet vad en fixare gör och inte gör, gärna beskrivet med konkreta exempel. Förvaltningen delar uppfattningen att det ska vara obligatoriskt för fixarna att visa identifikationshandling vid hembesök. Med tanke på tryggheten och de brott som förekommer mot äldre bör det även finnas med information i broschyren om att en fixare aldrig kommer hem till en äldre utan att först ha bokat tid på telefon. I arbetet med att ta fram broschyren är det bra om äldreförvaltningen tar hjälp av en referensgrupp där några av stadens fixare ingår.

Förvaltningen tycker det är bra att en checklista för säkerhetsgenomgång tas fram och även här bör en referensgrupp med några av stadens fixare användas. Det är positivt att fixaren förutom att se över sådant som förhindrar fallrisk även tittar på brandförebyggande åtgärder.

Att det finns en stadsgemensam mall för statistik är också positivt och hjälper till att följa upp fixartjänsten på ett likvärdigt sätt. För att kunna kartlägga tidsåtgången på ett likvärdigt sätt är det viktigt att det finns instruktioner för hur tidsåtgången räknas. Till exempel

räknas endast tiden hemma hos den äldre eller räknas transport till och från med i tidsåtgången? Avser max 6 timmar per år kalenderår eller avses från första besöket och 12 månader framåt? Även här bör en referensgrupp med fixare från staden användas.

På Södermalms stadsdelsförvaltning finns två fixare anställda och dessa är knutna till den förebyggande enheten. Precis som det står i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande ser förvaltningen detta som positivt då fixarna på ett enkelt sätt kan informera om den öppna verksamhetens aktiviteter och förmedla kontakter.

Förvaltningen tycker att nätverksmöten kan fylla en funktion och dessa bör hållas av äldreförvaltningen. På Södermalm är dock inte behovet så stort eftersom det är två personer som är fixare och de kan bolla saker med varandra.

Det är bra om frågan kring försäkringar också tas upp i sammanhanget om fixaren skadar sig eller om något går sönder hos den äldre.

Förvaltningen anser att en informationsinsats kring fixartjänsten med fördel kan genomföras när informationsbroschyren är klar. Detta kan förslagsvis ske genom en gemensam annons i stadsdelarnas olika lokaltidningar.

Förvaltningen föreslår att förvaltningen överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom äldreförvaltningens förslag.

- Sänkt åldersgräns för fixartjänster till förslagsvis 68 år som befogenhetslagen medger.
- Stadsgemensam informationsbroschyr om fixartjänsten (där det framgår att fixaren ska legitimera sig vid hembesök)
- Stadsgemensam checklista för säkerhetsgenomgång av bostaden, inklusive information om fallprevention och brandförebyggande åtgärder
- Stadsgemensam mall för statistikuppgifter över fixarens utförda arbete

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag på åtgärder för att göra fixartjänsten mer likställig över staden. Det är välkommet med stadsgemensamt material i form av informationsbroschyrer, checklistor och mallar för statistikuppgifter.

Att fixaren ska kunna erbjuda säkerhetsgenomgång av bostaden är en klok och viktig insats i det fallförebyggande arbetet. Förvaltningen önskar att det förtydligas om huruvida säkerhetsgenomgången av bostaden ska ingå i de sex timmar den enskilde kan nyttja tjänsten per år, eller om den är en insats som ligger utanför dessa timmar.

Förvaltningen bedömer att en sänkning av åldersgränsen till 68 år minskar risken för godtyckliga bedömningar och att det är viktigt att de som är under 75 och som har behov av insatsen säkert ska kunna få ta del av den. Förvaltningen kommer att följa på vilket sätt sänkningen av åldersgränsen påverkar efterfrågan och kostnad, men ser i dagsläget ingen risk för att tjänsten skulle överanvändas.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors remissvar daterat den 20 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Rådet har tagit del av förslaget *En likvärdig fixartjänst inom staden*. Rådet ställer sig bakom förslaget. Att arbeta med säkerhetsgenomgång och förhindrande av till exempel fallolyckor är naturligtvis föredömligt ur ett mänskligt och samhällsekonomiskt perspektiv. Att fixarna som yrkesgrupp känner sig ensamma kan motverkas av nätverksträffar. Åldersgränser är alltid svårt och helst bör behov snarare än ålder styra, rådet skulle därför gärna se en mer behovsbedömd bedömning som också kan gälla för de under 68 år. Men ifall en åldersgräns ändå ska finnas så är liggande förslag från 68 år väl avvägt. Rådet delar helt förslaget att stadsgemensamma verktyg som broschyr, checklista och mall för statistikuppgifter främjar en likvärdig fixartjänst i staden. Vidare vill rådet framföra att det ska vara obligatoriskt att visa legitimation samt att ett samtal från förvaltningen med angivande av cirka ankomsttid kan vara ett nödvändigt komplement för att minska oron hos vissa brukare; att det är bra att stadsdelsförvaltningarna har möjlighet att lägga in egna aktuella kontaktuppgifter i en stadsgemensam broschyr samt att högre krav på adekvat kompetens och rätt verktyg för efterfrågat arbete bör eftersträvas.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråds remissvar daterat den 21 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

KPR har tagit del av ärendet och anser att det är ett bra förslag. Ärendet läggs till handlingarna.

Personskadeförbundet RTP Storstockholm

Personskadeförbundet RTP Storstockholms remissvar daterat den 20 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Vi har haft möjlighet att ta del av rubricerade remiss. Bland våra medlemmar finns många som är mycket tacksamma för fixartjänsten, som underlättar mycket i vardagen och utgör ett bra komplement till hemtjänsten. Samtidigt har vi erfarit att genom vissa modifikationer skulle tjänsten kunna förbättras ytterligare.

I anslutning till ovanstående vill RTP-StS lämna följande synpunkter:

- Vi ser positivt på förslaget om en stadsgemensam informationsbroschyr, där stadsdelsförvaltningarna har möjlighet att lägga in egna aktuella kontaktuppgifter.
- Vi anser också att det är bra med en generell sänkning av åldersgränsen till 68 år
- Oavsett ålder finns många personer med funktionsnedsättning som skulle kunna ha stor glädje av fixartjänsten. Vi anser därför att tjänsten ska vara tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning - oavsett ålder
- Att "fixaren" har med sig en legitimation vid ankomst räcker inte. Många i den aktuella målgruppen är oroliga att öppna dörren för främmande personer. Ett samtal från förvaltningen med angivande av ca ankomsttid, eller annat sätt öka tryggheten för den enskilde kan därför vara ett bra komplement till legitimation
- I den utsträckning det är möjligt och med hänsyn till gällande lagar och avtal bör högre krav eftersträvas på adekvat kompetens och rätt verktyg för efterfrågad hjälpinsats.

Reservationer m.m.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Maria Ljuslin (V) och Eva Fagerhem (S) enligt följande.

Att överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande, samt
Att därutöver anför följande;

Vi delar funktionshinderrådets uppfattning att även människor med funktionsvariationer bör kunna använda sig av fixartjänster enligt samma regelverk som för äldre människor."i delar funktionshinderrådets uppfattning att även människor med funktionsvariationer bör kunna använda sig av fixartjänster enligt samma regelverk som för äldre människor.